07/09/2021

Τα “Σεπτεμβριανά” και το Κυπριακό Ζήτημα

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Το Κυπριακό Πρόβλημα, όπως συνηθίζεται να αναφέρεται, αν και ανεδείχθη το τελευταίο τέταρτο του περασμένου αιώνα με την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και την κατάκτηση του 37% του εδάφους, το 1974, είναι ένα Ζήτημα, που απασχόλησε έντονα τη διεθνή πολιτική σκηνή από τα μέσα της δεκαετίας του 1950, όταν η Ελλάδα ξεκίνησε την προσπάθεια διεθνοποίησης του Κυπριακού, με την κατάθεση πέντε προσφυγών προς τον ΟΗΕ, από το 1954 έως το 1958. Η Τουρκία αν και μία εκ των τριών εγγυητριών δυνάμεων, είχε ανέκαθεν ως στόχο τη διχοτόμηση της Κύπρου και φυσικά ακολουθούσε μία πολιτική, η οποία καταμαρτυρούσε, πως αργά ή γρήγορα θα επιχειρούσε μία εισβολή.

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί, πως η Τουρκία ανέκαθεν είχε ως πάγια τακτική την απομάκρυνση κάθε ελληνορθόδοξου στοιχείου από εδάφη, που θεωρούσε δικά

της. Η αρχή, φυσικά, είχε γίνει με την Μικρασιατική Καταστροφή και τη δολοφονία χιλιάδων Ελλήνων. Η επόμενη μεγάλη παρουσία ελληνορθόδοξου στοιχείου σε τουρκικό έδαφος ήταν στην Κωνσταντινούπολη. Η Τουρκία θεωρούσε «βραχνά» το ελληνορθόδοξο στοιχείο της Πόλης από την επαύριο της Συνθήκης της Λωζάννης, το 1923. Φυσικά, δε θα μπορούσε, επίσημα, το τουρκικό κράτος να δράσει εναντίον των Ελλήνων της Πόλης αλλά ήδη από τον Απρίλιο του 1955 είχε βρει την αφορμή για να οργανώσει την απομάκρυνσή τους από την Πόλη. Τον Απρίλιο του 1955 ξεκίνησε και επίσημα η ένοπλη δράση της ελληνοκυπριακής αντιστασιακής ομάδας ΕΟΚΑ, η οποία δεν είχε ως στόχο, απαραίτητα την Ένωση με την Ελλάδα, αλλά περισσότερο να ευαισθητοποιηθεί η διεθνής κοινή γνώμη και να εισακουστεί το δίκαιο αίτημα της Κύπρο για «αυτοδιάθεση», όπως είχε συμβεί και με άλλες, πρώην, βρετανικές αποικίες.

Έτσι, το πρώτο ανησυχητικό συμβάν, για τις μετέπειτα εξελίξεις στο Κυπριακό, το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο των ελληνοτουρκικών σχέσεων, ήταν το πογκρόμ της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955, εναντίον των Ελλήνων της Πόλης, επεισόδιο γνωστό ως «Σεπτεμβριανά». Μεγάλος αριθμός διαδηλωτών μεταφέρθηκε από την ασιατική Τουρκία και Θράκη δωρεάν, αντί αμοιβής 6 δολαρίων, που ουδέποτε τους δόθηκαν, για να προκαλέσουν ταραχές. Τους μετέφεραν στον χώρο των ταραχών 4.000 ταξί, ενώ φορτηγά του Δήμου της Κωνσταντινούπολης είχαν αναπτυχθεί σε επίκαιρα σημεία της Πόλης, φορτωμένα με τσεκούρια, φτυάρια, ρόπαλα, αξίνες, σφυριά, σιδερένιους λοστούς και μπιτόνια βενζίνης, απαραίτητα σύνεργα για τον όχλο των επιδρομέων, που επέπεσε επί των ελληνικών καταστημάτων με τα συνθήματα «Θάνατος στους γκιαούρηδες», «Σπάστε, γκρεμίστε, είναι γκιαούρης», «Σφάξτε του Έλληνες προδότες», «Κάτω η Ευρώπη» και «Εμπρός να βαδίσουμε κατά της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης». Από την οργή του όχλου δεν γλύτωσαν και κάποια καταστήματα αρμενικής και εβραϊκής ιδιοκτησίας.

ÜROLOG - OPERATÖR
Dr. G.KERESTECİ

ΕΜΠΡΟΣ

16 ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ

1821: Οι Τοῦρκοι ἀπαγχονίζουν τὸν Πατριάρχην

1955: Ὁ Τουρκικὸς ὄχλος πυρπολεῖ τὰς ἐκκλησίας

1930: Η ΦΙΛΙΑ

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΥΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΕΞΑΛΛΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΟΧΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Εἰς τὸν Κόκκινον ἀναμένεται πλέον ἡ ἔναρξις ὠργανωμένου ἀνταρτοπολέμου ὑπὸ τῆς ὀργανώσεως ΕΟΚΑ

Άνδρες και γυναίκες βιάστηκαν σύμφωνα και με τη μαρτυρία του γνωστού Τούρκου συγγραφέα Αζίζ Νεσίν. Πολλοί ιερείς εξαναγκάστηκαν να υποστούν περιτομή, 16 Έλληνες έχασαν τη ζωή τους και 32 τραυματίστηκαν. Έκτροπα κατά των Ελλήνων δεν έγιναν μόνο στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και στη Σμύρνη. Το πρωί της 7ης Σεπτεμβρίου Τούρκοι εθνικιστές έκαψαν το ελληνικό περίπτερο στη Διεθνή Έκθεση της Σμύρνης. Στη συνέχεια, κατέστρεψαν το νεόκτιστο εκκλησάκι της Αγίας Φωτεινής, ενώ λεηλάτησαν σπίτια Ελλήνων στρατιωτικών, που υπηρετούσαν στο Στρατηγείο του ΝΑΤΟ.

Η ελληνική κυβέρνηση προσπάθησε να διεθνοποιήσει το θέμα, αλλά χωρίς σημαντικά αποτελέσματα. Αμερικανοί και Βρετανοί δεν ήταν διατεθειμένοι να ασκήσουν πιέσεις στην Τουρκία, πολύτιμο σύμμαχό τους κατά τη διάρκεια του «Ψυχρού Πολέμου». Οι νατοϊκοί σύμμαχοί, μας είπαν ξεκάθαρα να ξεχάσουμε το συμβάν. Μόνο το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών από τους διεθνείς οργανισμούς

απαίτησε από την Τουρκία εξηγήσεις για την καταστροφή του 90% των ορθόδοξων ναών στην Κωνσταντινούπολη. Πάντως, τον Αύγουστο του 1995 η αμερικανική Γερουσία με απόφασή της κάλεσε τον Πρόεδρο των Η.Π.Α. να ανακηρύξει την 6η Σεπτεμβρίου Ημέρα Μνήμης για τα Θύματα του Πογκρόμ.

Από το σημείο αυτό και ύστερα, η Ελλάδα πιεζόμενη από τις εξελίξεις και από τον ίδιο τον Μακάριο, προχώρησε σε ακόμα τρεις προσφυγές για την επίλυση του Κυπριακού προς τον ΟΗΕ. Είχαν προηγηθεί οι δύο πρώτες προσφυγές (8/1954, 9/1955) και μετά από τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου του 1955, η Ελλάδα κατέθεσε τις άλλες τρεις προσφυγές (10/1956, 7/1957, 8/1958). **Οι προσφυγές είχαν ως στόχο τη διεθνοποίηση του Κυπριακού, καθώς η ελληνοκυπριακή πλευρά κατάλαβε, πως σε επίπεδο επαφών μεταξύ των εμπλεκομένων χωρών (Ελλαδα- Τουρκία – Βρετανία – ΗΠΑ) δε θα βρεθεί κάποια λύση, που να ευνοεί την ελληνική πλευρά.** Το Κυπριακό Ζήτημα, κατά τη δεκαετία του ’50, «έκλεισε» με τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου (11/2/1959). Από το 1960 και ύστερα ξεκινάει μία ακόμη πιο περίπλοκη περίοδος για το Κυπριακό.

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, υπογράφηκε, στις 16 Αυγούστου 1960 στην Λευκωσία και η Κύπρος ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος. Το Σύνταγμα αυτό ήταν δοτό, καθότι οι πολίτες της Κύπρου δεν το επικύρωσαν με την ψήφο τους, εντούτοις ο κυπριακός λαός εξέλεξε τους αντιπροσώπους του, που υπέγραψαν το Σύνταγμα, πριν αυτό τεθεί σε ισχύ, επομένως έμμεσα ενέκριναν την επικύρωση του, μέσω των αντιπροσώπων τους. Στο Κυπριακό Σύνταγμα διασφαλίστηκαν οι βασικές ελευθερίες και δικαιώματα του πολίτη μέσα από την διάκριση των εξουσιών, όπου η εκτελεστική εξουσία θα ασκούταν από τον Πρόεδρο, όπου σύμφωνα με το Σύνταγμα θα έπρεπε να είναι Ελληνοκύπριος και ο Αντιπρόεδρος να είναι Τουρκοκύπριος.

Στην αρχή, υπήρξε κλίμα ευφορίας για πιστή τήρηση του Συντάγματος, αλλά περνώντας ο καιρός, η καχυποψία μεταξύ των δύο κοινοτήτων αυξανόταν συνεχώς. Η μεν τουρκοκυπριακή πλευρά είχε λάβει περισσότερα προνόμια από αυτά, που προσδοκούσε, ενώ η ελληνοκυπριακή πλευρά θεωρούσε, πως ήταν δυσανάλογα τα προνόμια ως προς τον πληθυσμό του νησιού. Η λύση, που προέκυψε από τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, συνιστούσε λύση «**εθνοτικά συναινετικής δημοκρατίας**», καθώς δόθηκαν περισσότερα προνόμια στην αριθμητικά μικρότερη ομάδα (τουρκοκυπριακή) προκειμένου να μην αισθάνεται ότι απειλείται από την ομάδα που κυριαρχεί αριθμητικά (ελληνοκυπριακή), προκειμένου να αποφευχθούν ενδεχόμενες αναταράξεις.

Η νεοσύστατη Κυπριακή Δημοκρατία άρχισε από νωρίς να αντιμετωπίσει προβλήματα. Οι Τουρκοκύπριοι επέμεναν σε μια πιστή εφαρμογή του συντάγματος

καθότι τα προνόμια που τους δόθηκαν ήταν παραπάνω από αυτά που θα μπορούσαν να ελπίζουν, αδιαφορώντας για το αν οι διατάξεις που περιελάμβανε το σύνταγμα μπορούσαν να υλοποιηθούν στο έπακρο, ενώ οι Ελληνοκύπριοι αντιτίθονταν σε ορισμένες διατάξεις του συντάγματος και υποστήριζαν ότι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν. Στο ήδη τεταμένο κλίμα που επικρατούσε, προστέθηκαν και βίαιες συγκρούσεις που δημιούργησαν ακόμη μεγαλύτερη ένταση.

Ο Υπουργός Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, εν μέσω των αναταραχών που επικρατούσαν, συγκρότησε μια στρατιωτική ένοπλη ομάδα που ονομάστηκε «Σχέδιο Ακρίτας» με επικεφαλής τον ίδιο και τους Γλαύκο

Κληρίδη και Τάσσο Παπαδόπουλο, ενώ το σχέδιο είχε την έγκριση και του Μακάριου. Στόχος ήταν η σταδιακή κατάργηση των μελανών, για τους Ελληνοκυπρίους, σημείων του συντάγματος και των Συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου και την αποδέσμευση από τις περιοριστικές νόρμες τους, προκειμένου να καταστεί ανεμπόδιστη η άσκηση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης.

Όσο περνούσε ο καιρός η κατάσταση δυσχέραινε αντί να βελτιώνεται, ενώ ο Μακάριος δεν εγκατέλειπε την ιδέα της αλλαγής του Συντάγματος, γεγονός, που η Βρετανία και η Τουρκία επ' ουδενί δε θα δέχονταν. Στις 30 Νοεμβρίου 1963, ο Μακάριος ανακοίνωσε 13 προτάσεις για τροπολογίες στο σύνταγμα που καταργούσαν σχεδόν όλα τα προνόμια των Τουρκοκυπρίων . Μετά την ανακοίνωση των «13 σημείων» του Μακάριου, στα τέλη Δεκέμβρη 1963 και το Ιανουάριο 1964 ξέσπασαν αιματηρά επεισόδια που προκάλεσαν την ουσιαστική διάσπαση της Κύπρου και την εμπλοκή των βρετανικών δυνάμεων προκειμένου να επέλθει ηρεμία.

Τα δεκατρία σημεία που πρότεινε ο Μακάριος για την τροποποίηση του Συντάγματος έδωσαν την αφορμή να αρχίσουν οι ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ των δυο κοινοτήτων. Οι συγκρούσεις άρχισαν το Δεκέμβριο του 1963 στην περιοχή Αγίου Κασσιανού στη Λευκωσία, ύστερα από μια έρευνα Ελληνοκυπρίων αστυνομικών προς ένα τουρκοκυπριακό αυτοκίνητο για να δουν αν μετέφεραν όπλα. Οι συγκρούσεις επεκτάθηκαν σε πολλές περιοχές της Λευκωσίας με αποτέλεσμα οι Τουρκοκύπριοι να δημιουργήσουν ένα τουρκοκυπριακό θύλακα αποτελούμενο από εννιά χωριά στην περιοχή της Λευκωσίας. Θύλακες δημιουργήθηκαν και σε άλλες περιοχές της Κύπρου. **Η διχοτόμηση που ήταν ο κύριος στόχος της Τουρκίας άρχισε να τρίζει τα δόντια της**.

Η Ελληνική Κυβέρνηση κάλεσε τους Βρετανούς να παραταχθούν μεταξύ των δυο κοινοτήτων για να σταματήσουν τις εχθροπραξίες. Τότε ο Βρετανός στρατηγός Γιάγκ χάραξε πάνω σε ένα χάρτη της Κύπρου μια γραμμή με πράσινο μολύβι, και έτσι διαχωρίστηκε η Λευκωσία. Από τότε η διαχωριστική αυτή γραμμή ονομάζεται πράσινη γραμμή. Τον Μάρτιο του 1964, το Συμβούλιο Ασφαλείας ψήφισε το ψήφισμα 186 με το οποίο εγκαταστάθηκε στο Νησί ειρηνευτική δύναμη των Ενωμένων Εθνών, και αναγνώριζε την Κυβέρνηση Μακαρίου ως τη νόμιμη Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η Τουρκία απείλησε ότι θα εισβάλει στην Κύπρο δυο φορές, μια τον Φεβρουάριο και μια άλλη φορά τον Ιούνιο το 1964. Οι παρεμβάσεις όμως των Αμερικανών και των Σοβιετικών εμπόδισαν την Τουρκία να εισβάλει στο νησί. Τότε ο Αμερικανός Πρόεδρος Τζόνσον κάλεσε τους δυο ηγέτες, της Ελλάδας Παπανδρέου και της Τουρκίας Ινονού που ήταν σύμμαχοι στο ΝΑΤΟ, να έρθουν στις Ενωμένες Πολιτείες για να συνομιλήσουν σχετικά με το Κυπριακό.

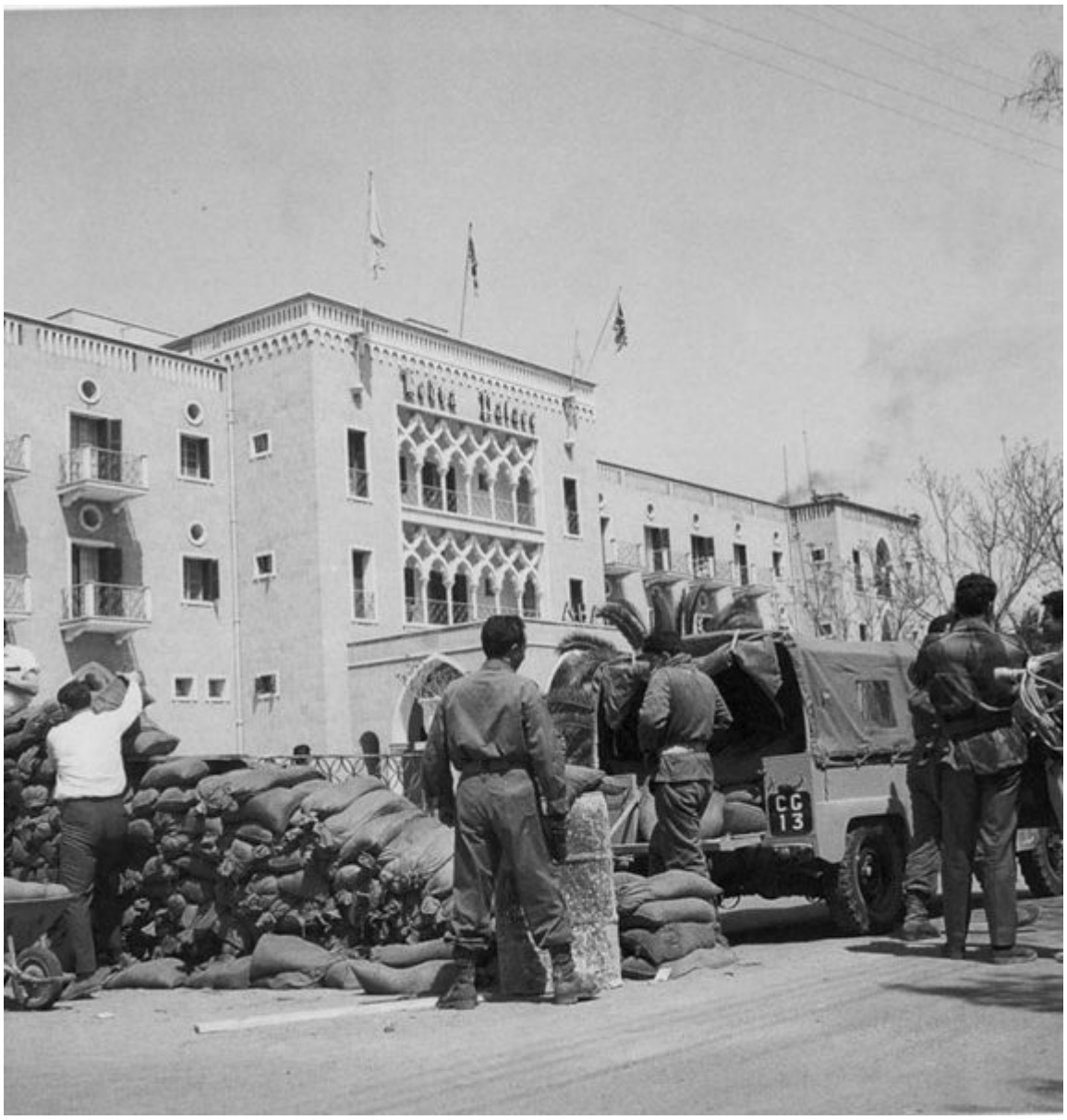
CC
13

Ὁ φιλελεύθερος

ανδρος καὶ βάρβαρος πράξις καταδικαστέα ὑφ' ὅ

ΟΜΒΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤ
ΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΔΡΑΚΟΥ

ΣΟΒΑΡΑ Η ΖΗΜΙΑ ΠΟΥ ΥΠΕΣΤΗ

ΤΟ ΒΑΘΡΟΝ ΤΟΥ ΑΓΑΛΜΑΤΟΣ

Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΕΝ ΣΠΟΥΔΑΚΗ

ΕΙΜΕΘΑ ΟΛΟΙ ΕΤΟΙΜΟΙ ΔΙΑ ΚΑΘΕ
ΑΓΩΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑ ΚΑΘΕ ΘΥΣΙΑΝ

Οι τρεις ηγέτες συμφώνησαν να βρουν μια λύση στο Κυπριακό Πρόβλημα, και όρισαν τον πρώην υπουργό των Ενωμένων Πολιτειών Ατσεσον για να επεξεργαστεί μια λύση. Η Αμερική δεν ήθελε μια σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας γιατί θα επέφερε μια διάσπαση στη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Το Σχέδιο Ατσεσον προνοούσε την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα , παραχωρώντας ορισμένα ανταλλάγματα στην Τουρκία. Ο Μακάριος όμως απέρριψε το Σχέδιο. Μετά την απόρριψη του «Σχεδίου Ατσεσον» η Τουρκία άρχισε ετοιμασίες για εισβολή στην Κύπρο.

Τον Αύγουστο του1964 βομβάρδισε την περιοχή της Τηλλυρίας και έγιναν σκληρές μάχες σε όλη την περιοχή. Η αντίσταση των Ελληνοκυπρίων υπήρξε αποτελεσματική και απέτρεψε την διχοτόμηση που επεδίωκε η Τουρκία. Ο Μακάριος έκανε διαβήματα προς την Σοβιετική Ένωση και τον Κρούτσιεφ, ο οποίος προειδοποίησε την Τουρκία να σταματήσει τους βομβαρδισμούς γιατί υπήρχε κίνδυνος επέκτασης των συγκρούσεων. Η Τουρκία σταμάτησε τους βομβαρδισμούς, αλλά τους συνέχισε μετά από δέκα χρόνια όταν της δόθηκε πάλι η ευκαιρία με την ανατροπή του Μακαρίου από τον Έλληνα δικτάτορα Ταξίαρχο Ιωαννίδη και το ανδρείκελό του στην Κύπρο, τον Νικόλαο Σαμψών, τον Ιούλιο του 1974. Τότε λοιπόν, η Τουρκία επέτυχε τον στόχο, που είχε από τη δεκαετία του 1950 για το μαρτυρικό νησί, τη διχοτόμησή του και την, εν τέλει, παράνομη κατοχή του 37% του εδάφους εδώ και 47 ολόκληρα χρόνια.

Πηγές

Αλέξης Ηρακλείδης, Κυπριακό Πρόβλημα 1947 – 2004, Από την Ένωση στη Διχοτόμηση; , Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2006

Γιώργος Κ. Τενεκίδης, Γιάννος Κρανιδιώτης (επιμ.), Κύπρος, Ιστορία, Προβλήματα και Αγώνες του Λαού της, Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 2000

Γιάννης Γ. Βαληνάκης, Εισαγωγή στην ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949 – 1988, Εκδόσεις Παρατηρητής, Αθήνα 2003

Άγγελος Μ. Συρίγος, Ελληνοτουρκικές σχέσεις, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2015

http://hephaestus.nup.ac.cy/handle/11728/6794